

SIIRI VILJAKKA

ONNISTUNEEN SARJAKUVATYÖPAJAN SALAISUUDET

- KUNTAKUVATAITEILIJANA PARAISILLA

TURKU AMK

Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 169

Siiri Viljakka

Onnistuneen sarjakuvatyöpajan salaisuudet – kuntakuvataiteilijana Paraisilla

Kuntakuvataiteilija – kuvataiteen ammattilaiset kuntien kehittäjinä -hankkeeseen liittyvä julkaisu. Sarjakuvatyöpajoissa olivat mukana Paraisten kaupunki - kulttuuri, Paraisten kirjasto, Kirjastojen demokratiahanke, Toimintakeskus Kiikari, Paraisten Nuorten paja Aktiva, Turunmaan Kuvataidekoulu KonsTila, Saaristo ilman rajoja -yhdistys ja Turun Sarjakuvakerho.

Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 169

Turun ammattikorkeakoulu

Turku 2024

Tekstit, graafinen suunnittelu, kuvitus ja taitto: Siiri Viljakka

Valokuvat: Siiri Viljakka ja Niina Suominen

ISBN 978-952-216-870-2 (pdf)

ISSN 1796-9972 (elektroninen)

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-216-870-2>

Turun AMK:n sarjajulkaisut:

turkuamk.fi/julkaisut

TÄMÄN JULKAISUN KUVITUKSISSA NÄKYVÄT IHMISET EIVÄT KUVASTA TODELLISIA HENKILÖITÄ, ELLEN MAINITSE HEITÄ TEKSTISSÄ NIMELTÄ. KUVITUKSIEN MILJÖÖ POHJAUTUU PARAISILLE. SIVUILLA NÄKYVÄT VALOKUVAT OVAT MINUN JA KUVATAITEILIIJA NIINA SUOMISEN OTTAMIA PARAISILTA KEVÄÄN 2023 AIKANA.

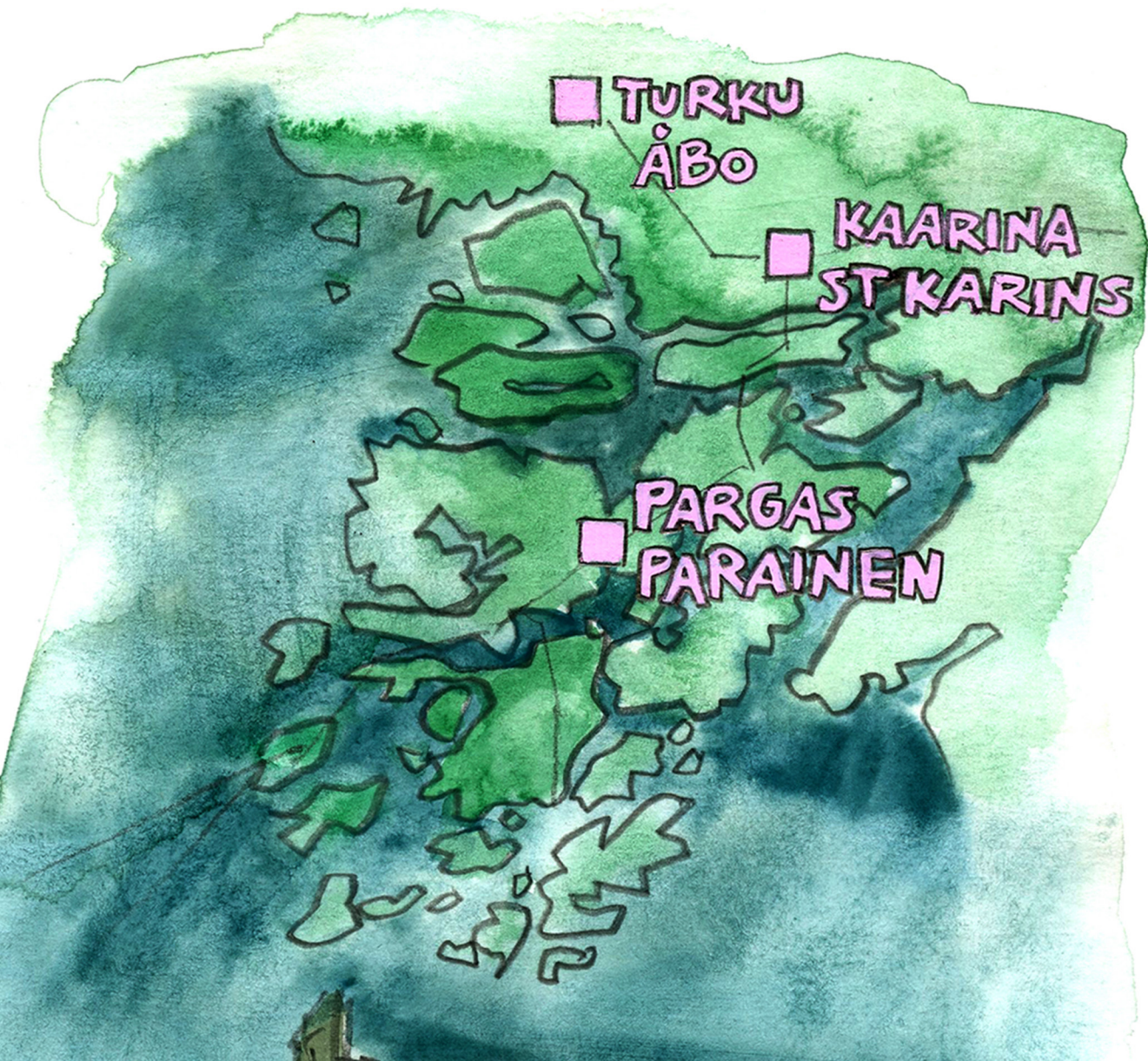

ALKUSANAT

TAMMIKUUSSA 2023 TURUN AMMATTIKORKEAKOULU ETSI PARAISILLE JA NAUVOON KUVATAITEILIJOITA VIIDEN KUUKAUDEN TYÖJAKSOLLE. TYÖ OLI OSA OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN SEKÄ USEAMMAN KORKEAKOULUN KUNTAKUVATAITEILIJAHANKETTA, JOSSA MUUN MUASSA HALUTTIIN SELVITTÄÄ, LÖYTYISIKÖ KUVATAITEILIJOILLE PIENILTÄ PAIKKAKUNNILTA OMA TYÖTEHTÄVÄ TAI ROOLI TÄYTETTÄVÄKSI.

EN HETI KEKSINYT, MILLAISEN PROJEKTIN VOISIN TARJOTA PARAISILLE. PAIKKAKIN OLI MINULLE ENNESTÄÄN MELKO VIERAS. OLIN KUITENKIN OPETTANUT SARJAKUVAILMAISUA ERILAISILLE RYHMILLE SEKÄ TEHNYT SARJAKUVAKIRJOJA, JOIDEN ANSIOSTA USKON KANNUKSIENI RIITTÄVÄN PESTIIN.

USKON KAIKKIEN HYÖTYVÄN SIITÄ, ETTÄ NÄEMME VERTAISIEMME KUVAUKSIA MAAILMASTA. SARJAKUVA ON SIIHEN MONELLA TAPAA OIVALLINEN KEINO. IDEANI OLI JÄRJESTÄÄ ILMAISIA SARJAKUVAPAJOJA PARAISILLA JA SAADA PAIKALLISET KÄYTTÄMÄÄN SARJAKUVIA OMIEN TARINOIDENSA KERTOMISEEN. INSPIRAATIONA IDEALLE TOIMIVAT LEHDET JA KIRJAT, JOISSA ON JULKAISTU LASTEN, NUORTEN TAI TURVAPAIKANHAKIJOIDEN TEOKSIA. MINUA OVAT PUHUTELLEET WORLD COMICS FINLAND -HANKE, KUTIKUTI RY:N TYÖVAIHTOEHTOSARJAKUVIEN PARISSA SEKÄ LAPSUUTENI SARJAKUVIEN FANIPOSTISIVUT, JOTKA TOIMIVAT ESITEINI-IKÄISTEN PIIRTÄJIEN TAIDEGALLERIANA.

IDEASTANI PIDETTIIN JA ALOITIN TYÖT HELMIKUUSSA 2023. SAMAAAN AIKAAN TEHTÄVÄSSÄ ALOITTI MYÖS KUVATAITEILIJAN JA ANIMAATTORIN NIINA SUOMINEN, JOKA TYÖSKENTELI PÄÄASIALLISESTI NAUVON PUOLELLA, MUTTA OLI PROJEKTISSA TUKENA. SARJAKUVAPAJOISTA MUODOSTUI YHTEISÖTAIDEPROJEKTI, JOHON OSALLISTUI KAIKENIKÄISIÄ PARAISLAISIA MONENLAISISTA TAUSTOISTA JA ELÄMÄNTILANTEISTA. TARJOSIMME TYÖPAJoihin OSALLISTUVILLE MAHDOLLISUUDEN TEHDÄ RAUHASSA JA OHJATUSTI OMA SARJAKUVA, JOKA LOPULTA JULKAISTIIN SARJAKUVALEHDESSÄ.

VIIDEN KUUKAUDEN MITTAINEN PESTI MUODOSTUI YHDEKSI TÄRKEIMMISTÄ ASIOISTA, JOITA OLEN SAANUT AMMATILISESTI TEHDÄ. PROJEKTISSA ONNISTUI MONI ASIA, MIKÄ TEKI TYÖN TEKEMISESTÄ SUJUVAA. PALASIN KUNTAKUVATAITEILIJAN PESTIIN LOPPUVUODESTA 2024 PIIRTÄMÄÄN JA KIRJOITTAMAAN TÄTÄ JULKAISUA, JOSSA KÄYN LÄPI TYÖN VAIHEITA JA PUITTEITA. TARKOITUKSENI ON JAKAA TIETOA NIILLE, JOTKA HALUAVAT TOTEUTTAA VASTAAVANLAISEN PROJEKTIN ITSE SEKÄ MAHDOLLISILLE JÄRJESTÄJILLE, RAHOITTAJILLE JA TYÖNANTAJILLE NIISTÄ ELEMENTEISTÄ, JOILLA SARJAKUVATYÖPAJAT SAADAAN ONNISTUMAAN.

SIIRI VILJAKKA
TURUSSA TAMMIKUUSSA 2024

MIKSI SARJAKUVAPAJOJA?

YKSI KUNTAKUVATAITEILIJAN TYÖTEHTÄVISTÄ OLI "PAIKALLISTEN OSALLISTAMINEN TAITEEN KEINAIN". SARJAKUVA SOPI MIELESTÄNI TARKOITUKSEEN HYVIN, SILLÄ YKSI SEN HIENOUSISTA ON SAAVUTETTAVUUS USEALLA TAVALLA. LISÄKSI MONILLE SUOMALAISILLE SARJAKUVA ON TUTTU JA ARKINEN TAIDEMUOTO.

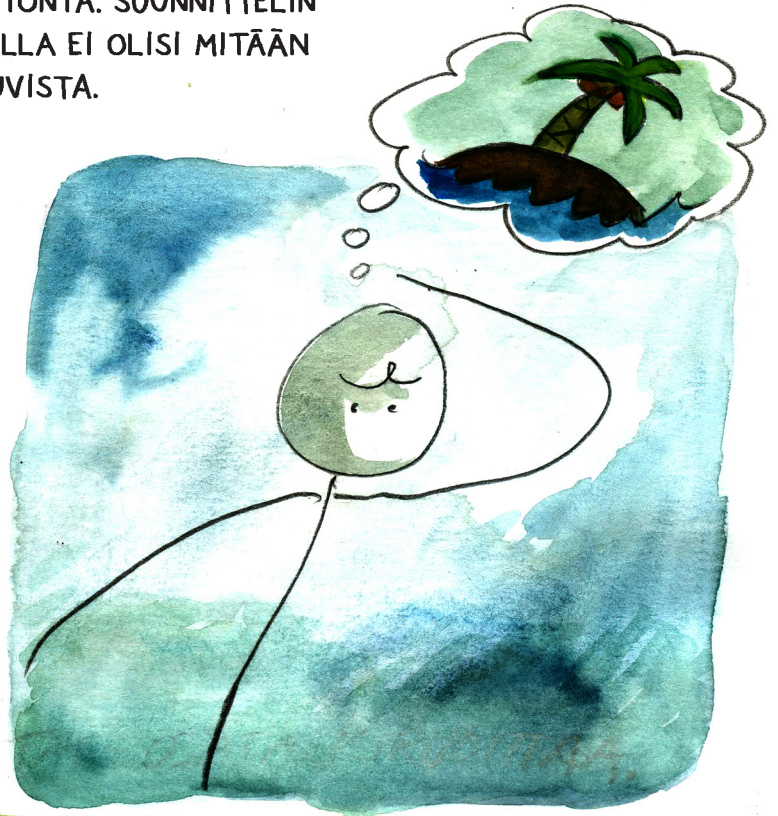

KUVAN JA SANAN YHDISTELMÄ ON MONILLE HELPOMPI YMMÄRTÄÄ KUIN TEKSTI TAI KUVA YKSINÄÄN. KUVAKERRONTA VOI AUTTAA YLITTÄMÄÄN JOPA KIELIMUUREJA.

TARINAN LUKEMINEN JA KERTOMINEN VAATII TOISEN IHMISEN NÄKÖKULMAAN ASETTUMISTA, MIKÄ KEHITTÄÄ SOSIAALISIA TAITOJA.

SARJAKUVIEN TEKEMISEEN EI TARVITA KUMMOISTA PIIRUSTUSTAITOJA EIKÄ KIRJOITTAMINENKAAN OLE VÄLTTÄMÄTÖNTÄ. SUUNNITTELIN TYÖPAJAT SOPIVIKSI MYÖS SELLAISILE, JOILLA EI OLISI MITÄÄN ENNAKKO-OSAAMISTA TAI TIETOA SARJAKUVISTA.

SIMPELIEN SARJAKUVIEN TEKOON EI TARVITA KALLIITA MATERIAALEJA. ALKUUN PÄÄSIN PIKKUBUDJETILLA, VIRASTOTALOSTA JA KAUNIISTI PYYTÄMÄLLÄ SAADUILLA SUTTUPAPEREILLA. TYÖTILALTA VAADIN PYÖRÄTUOLIESTEETTÖMYYYTTÄ, VALOA, KUNNON PÖYTÄTASOA JA OSALLISTUJAMÄÄRÄLLE RITTÄÄVÄN MÄÄRÄÄN TUOLEJA.

KUVAN VÄLINEET

1. KOPIO- JA SUTTUPAPERIT
2. TYYDYTTÄVÄSSÄ KUNNOSSA OLEVAT LYIJKYNÄT JA TUSSIT
3. PYYHEKUMIT JA TEROTTIMET
4. PÖYTÄLIINA SUOJAKSI

SUOMESSA ON MELKO HYVIN JÄRJESTÄYTYNYT SARJAKUVAKULTTUURI, JONKA TEKIJÄT OVAT LUONEET TARJOLLE PALJON ILMAISTA MATERIAALIA. HYÖDYNSIN TYÖPAJOISSA HARJOITUKSIA SUOMEN SARJAKUVASEURAN JA MAAILMANSARJAKUVAT RY:N SIVUILTA. LISÄKSI ESITTELIN ILMAISTA KUTI-LEHTEÄ, JONKA TAKANA TOIMIVA KUTIKUTI RY ON JULKAISSUT VAIHTOEHTO-SARJAKUVAA SUOMESSA JO VUODESTA 2005 ASTI (JA TEHNYT PALJON MUUTA).

KUN OHJAAN SARJAKUVAPAJOJA, OSAAN JO ODOTTAA, ETTÄ SUURIN OSA TUNTEE SARJAKUVAT ENNEN KAIKKEA SANOMALEHTIEN TAKASIVUILTA TAI AKU ANKASTA . NIINPÄ ENSI TÖIKSENI ESITTELEN OSALLISTUJILLE, MITÄ KAIKKEA MUUTAKIN SARJAKUVAT VOIVAT OLLA.

MURTAMALLA ENNAKKOKÄSITYKSIÄ SIITÄ, MILTÄ SARJAKUVIEN TULISI NÄYTTÄÄ, MONIEN TUNTUU OLEVAN HELPOMPAA KERTOAA OMIA TARINOITAN. MYÖS "EN MÄ OSAA PIIRTÄÄ" -LAUSAHDUKSET VÄHENEVÄT MERKITTÄVÄSTI.

MAINITSIN AIEMMIN, ETTÄ TARINOIDEN PARISSA PUUHAILU KEHITTÄÄ SOSIAALISIA TAITOJA. MINULLE SE OLI MYÖS PARAISEN SARJAKUVAPAJOJEN TAITEELLINEN TAVOITE.

HANKKEEN KANNALTA EI OLLUT TARPEN SAADA MITÄÄN FYYSIKÄÄ TEOSTA VALMIIKSI. OMA ROOLINI OLI TUODA IHMISIÄ YHTEEN JA OPASTAA HEIDÄT TYÖPAJOISSA ILMAISEMAAN ITSEÄÄN SARJAKUVILLA.

OIKEASTAAN TYÖPAJOISSA SYNTYVÄ KANSSAKÄYMINEN JA AJATUKSET OLIVAT ITSESSÄÄN TEOS. TAIDE TAPAHTUI IHMISKOHTAAMISISSA, JOTKA TODISTIVAT, ETTÄ PROJEKTI ONNISTUI TAVOITTEESSAAN: OSALLISTAMISESSA.

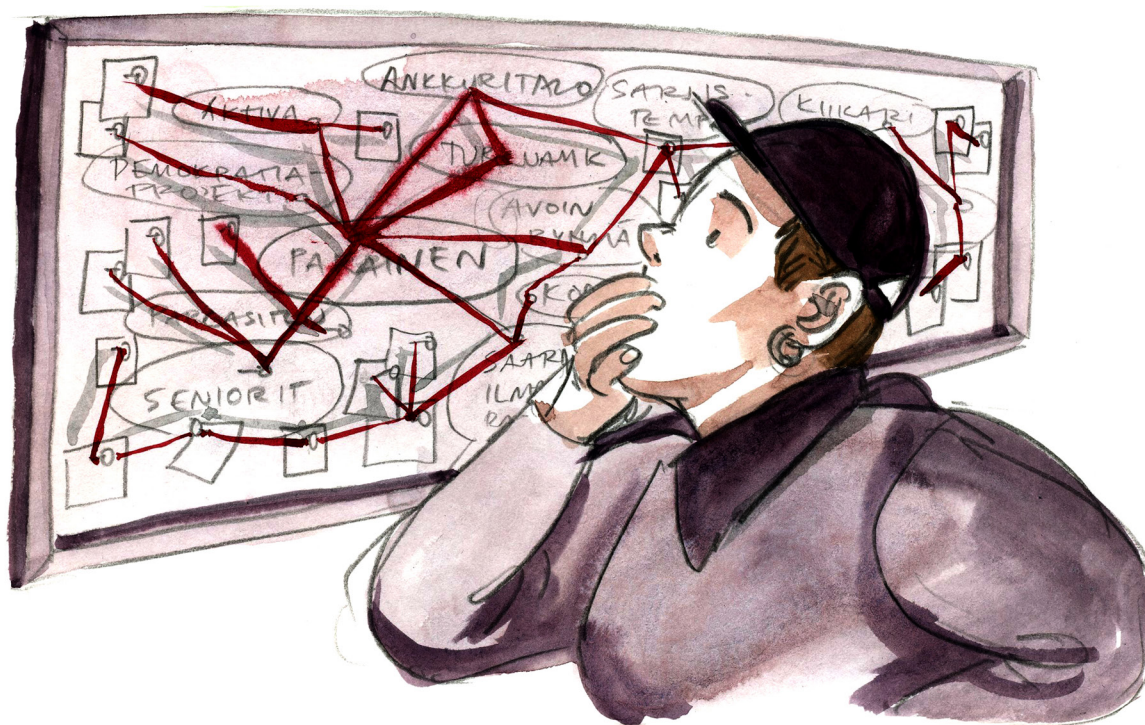
TYÖPAJOILLA OLI KUITENKIN MYÖS TOISSIJAINEN TAVOITE, JOKA OSOITTAUTUI ODOTTAMAANI TÄRKEÄMMÄKSI.

OLIN ALUSTA ASTI SUUNNITELLUT, ETTÄ MIKÄLI TARPEEKSI MONI OSALLISTUJA VAIN INNOSTUISI, VOISIMME TOTEUTTAA TYÖPAJOISSA SYNTYVISTÄ SARJAKUVISTA JULKAISUN - SARJAKUVALEHDEN.

VIIMEISTELLYN SARJAKUVAN TEKEMINEN VAATISI OSALLISTUJILTA SITOUTUMISTA JA MINULTA JÄRJESTELEMISTÄ. SELLAISEN VALMISTUMINEN OLI VIIDEN KUUKAUDEN MATKA, JOKA SISÄLSI PALJON SUUNNITTELEMISTA JA KESKITTynyttä TYÖSKENTELYÄ - JA OSOITTAUTUI PROJEKTIN PALKITSEVIMMAKSI OSUUDEKSI.

JÄRJESTELYT

EN ALUSSA TIENNYT PARAISLAISISTA JUURI MITÄÄN: MILLAISILLE RYHMILLE SARJAKUVAPAJOJA TULISIN JÄRJESTÄMÄÄN? KUINKA MONELLE? MISTÄ LÄHTÖKOHDISTA, MIHIN AIKAAN PÄIVÄSTÄ, KUINKA PITKÄKSI AIKAA? JA ENNEN KAIKKEA: MISSÄ? IHAN ENSIMMÄISEKSI SUUNTASINKIN PARAISILLE TUTUSTUMAAN PAIKKOIHIN, MUMMOKÄRRY TÄYNNÄ SARJAKUVIA.

YHTEYSHENKILÖT

PARAINEN OLI TULOONI OIVALLISESTI VALMISTAUTUNUT. SAIN AVUKSI KULTTUURIPÄÄLLIKÖ ANN-SOFIE ISAKSSONIN, JOKA OLI JO ALUSTAVASTI SELVITTÄNYT MAHDOLLISIA RYHMIÄ JA IHMISIÄ PROJEKTIINI.

PIAN TAPASINKIN KIRJASTON DEMOKRATIAHANKKEEN TYÖNTEKIJÄN ANNE PELKOSEN, JOKA AUTTOI TYÖPAJOISSA ALKUUN LÄHES JOKA SARALLA.

PAIKALLISINA ANN-SOFIE JA ANNE TUNSIIVAT PIENEN KAUPUNGIN IHMISET, YHTEISÖT JA KUVIOT. HEIDÄN ANSIOSTAAN PROJEKTI PYRÄHTI NOPEASTI LIIKKEELLE. PUHELIN PITI TIETENKIN OTTAA OMAAN KÄTEEN, JA SÄHKÖPOSTI LAULOI LAKKAAMATTA, MUTTA KOMMUNIKOINTI SUJUI HYVIN JOUHEVASTI, KOSKA TUTUT HAHMOT OLIVAT ESITELLEET IDEANI PAIKALLISILLE PIAN PALAVERIEMME JÄLKEEN.

KEVÄÄLLÄ ALKAVIA TYÖPAJOJA SOVITTIIN ALUSTAVASTI VIISI, JA NE PERUSTUIVAT KAIKKI VAPAAEHTOISEEN PAIKALLAOLON. TEIMME KOVASTI TÖITÄ ANNEN SEKÄ KULTTUURITIIMIN KANSSA, ETTÄ TAVOITTAISIMME MAHDOLLISIMMAN MONTA OSALLISTUJAA, JOTKA USKALTAISIVAT KÄYDÄ TYÖPAJASSA EDES KERRAN.

KERROIMME TYÖPAJOISTA SÄHKÖPOSTITSE, MAINOKSILLA JA SOMESSA. OMA OSUUTENI OLI TEKSTIEN KIRJOITTAMINEN, KUVITUSKUVIEN TEKEMINEN JA TAITTO.

SAIN RUOTSIN KÄÄNNÖKSIIN JA TULOSTAMISEEN KORVAMATONTA APUA, JOTA ILMAN TIETO TYÖPAJOISTA TUSKIN OLISI LEVINNYT KOVIN LAAJALLE.

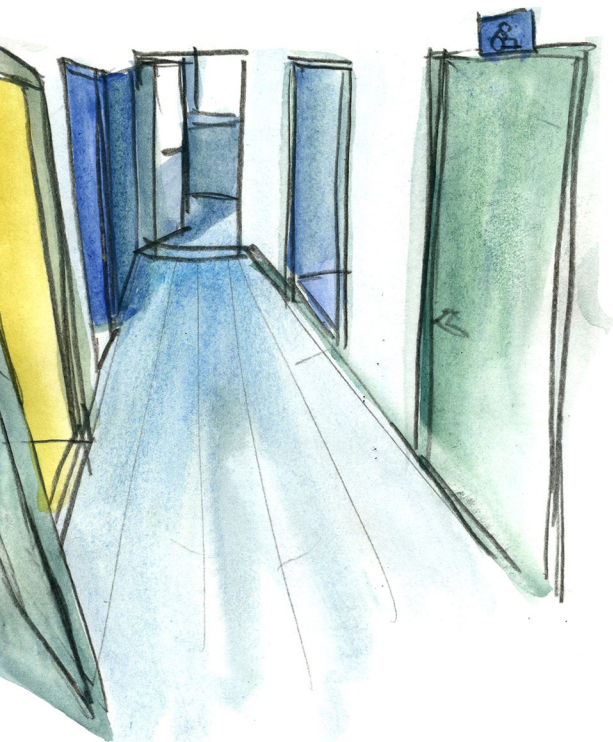

TIEDOTTAMINEN JATKUI PITKIN KEVÄTTÄ, MUTTA ENSIMMÄINEN RUMMUTUS OLI KAIKISTA TÄRKEIN.

TILAT

ANKKURITALO ON SUURI PUUTALO AIVAN PARAISTEN KESKUSTASSA. ISAKSSON JÄRJESTI RAKENNUKSESTA KAKSI HUONETTA HANKKEEN KÄYTTÖÖN KEVÄÄN AJAKSI. TALO OLI REMONTOITU, MELKO HYVIN SAAVUTETTAVA, VALOISA, TILAVA, KESKEISELLÄ SIJAINNILLA JA PARAISLAISILLE TUTTU.

KOTOISA PUUTALOTUNNELMA TEKI PAIKASTA EPÄMUODOLLISEN JA HELPON LÄHESTYÄ. TILOISSA OLI MYÖS OPETUSTA, KERAMIKKAPAJA JA MUUTA TAIDETOIMINTAA.

TYÖN NÄKÖKULMASTA EN OLISI VOINUT TOIVOA PAREMPAA TILAA, JOKA JOPA SIIVOTTIIN KERRAN VUOKOSSA. OMAKSI HUOLEHDITTAVAKSENI JÄI PERUSSIISTEYS JA KAHVINKEITTO.

MATERIAALIT

TULOSTINROSKIKSESTA LÖYTYVÄÄ PAPERIA KANNATTAA HYÖDYNTÄÄ IMPROSARJAKUVIIN JA SUTTUPAPERIKSI.

ALKUUN TOSIAAN PÄASEE HALVOILLAKIN VÄLINEILLÄ. KALLISTA PAPERIA EI TARVITA, KOSKA HARJOITUKSIA PIIRRETTÄÄN NOPEASTI HUOPATUSSEILLA SEKÄ LYIJYKYNILLÄ JA PUUVÄREILLÄ.

LUONNOSPAPERIKSI KÄYVÄT MYÖS A4- JA A3-KOKOISET KOPIOPAPERIT.

HIEMAN VIIMEISTELLYMMÄN JÄLJEN TUOTTAMISEENKAAN EI ONNEKSI TARVITA ISOJA INVESTOINTEJA, VAIKKA HYVÄT TUSSIT, PAPERIT JA MUUT VÄLINEET MAKSAVATKIN ENEMMÄN.

TYÖPAJOISSA MONILLE OLI ELÄMYS PÄÄSTÄ KOKEILEMAAN TUSSITERIÄ, MUSTETTA, SIVELLINTUSSEJA, VESIVÄREJÄ - VÄLINEITÄ, JOTKA HERÄTTIVÄT PIIRROKSET ELOON. VÄLINEIDEN HANKINTA ERIKOISLIIKKEESTÄ SIIS KANNATTI.

KAIKEN KUKKURAKSI PARAISILTA LÖYTYI HYLÄTTY, MUTTA TOIMIVA VALOPÖYTÄ, JOKA KANNETTIIN TYÖPAJAHUONEeseen! PÄÄSIN NÄYTTÄMÄN MONILLE TUSSIVIIMEISTELYÄ SEN AVULLA. EN SIIS JÄTTÄISI TYÖPAJOJA VAIN VAATIMATTOMIEN VÄLINEIDEN VARAAN, JOS VAIN MAHDOLLISTA.

KARKEA HANKINTALISTA VÄLINEISIIN

LUONNOSTELUUN

- KOPIOPAPERI
- SUTTUPAPERI
- LYIJYKYNIÄ HB
- PYYHEKUMEJA
- TEROTTIMIA
- HUOPAKYNIÄ,
ETENKIN MUSTIA

VIIMEISTELYYN

- VÄHINTÄÄN 200 G PAKSUA SILEÄÄ
PAPERIA, 300 G PARAS
- KEINOKUITUSIVELTIMIÄ, ERI KOKOISIA
- INDIAN INK -MUSTETTA JA
TUUBIGUASSIVÄREJÄ (VALKOISTA
KORJAUKSIIN)
- NIKKO G-TERIÄ JA VARSIA
- ALKOHOLITUSSEJA
- PUUVÄREJÄ
- VIIVOTTIMIA
- KUITUKÄRKIKYNIÄ (KUTEN MICRON)

LISÄKSI

- RÄTTEJÄ PYYHKIMISEEN
- LASIPURKKEJA MUSTELLE JA VESIVÄREILLE
- PUIKKOLIIMAA, PAPERISUIKALEITA JA
VANHOJA LEHTIÄ KOLLAASISARJAKUVIIN

TYÖPAJAT

VALMISTELUIHIN EHTI UPOTA VAIN KUUKAUSI,
JONKA JÄLKEEN TYÖPAJAT LÄHTIVÄT
RULLAAMAAN MAALISKUUSSA.

LISÄKSI PIDIN OVIA AUKI PARI TUNTIA
TORSTAISIN NIIN, ETTÄ TYÖPAJAAN
SAATTOI OSALLISTUA KUKA TAHANSA.

OLETTEKO LUKENEET
SARJIKSIA AIEMMIN?

JOO! AKU ANKKA
AINAKIN...

NONI! HYVÄ!

REISSASIN NOIN TUNNIN MATKAN EDES TAKAISIN
PARAISILLE KAHDESTI VIIKOSSA. PIDIN TAHDISTA, VAIKKA
PÄIVÄT VENYIVÄTKIN VÄLILLÄ TODELLA PITKIKSI.

TYÖPAJOJEN ALUSSA
OSALLISTUJIEN KORKEA MÄÄRÄ
PÄÄSI HIEMAN YLLÄTTÄMÄÄN.

RAKENSIN ALUN OHJELMAN HARJOITUKSISTA,
IMPROVISOIDUISTA SARJAKUVISTA JA
ESIMERKKISARJAKUVIEN SELAILUISTA.

KOSKA PAIKALLAOLO PERUSTUI VAPAAEHTOISUUTEEN, MONI JÄTTI ENSI
KERRAN JÄLKEEN KESKEN. KUITENKIN LÄHES PUOLET ALOITTANEISTA
JATKOI PAIKALLE TULEMISTA JOKA VIIKKO!

ENSIMMÄISEN TYÖPAJAKUUKAUDEN AIKANA KÄVIN OSALLISTUJIEN KANSSA LÄPI SARJAKUVAN PERUSTEITA. NE, JOILLA RIITTI INNOSTUSTA JA AIKAA, ALOITTIVAT OMAN 1-5-SIVUISEN SARJAKUVATARINANSA TEKEMISEN. SOVIMME PROJEKTIIN OMISTAUTUNEIDEN KANSSA TYÖPAJOJEN JATKUMISESTA TOUKOKUUN LOPPUUN.

MIKÄLI SARJAKUVIA VALMISTUISI TOUKOKUUN LOPPUUN MENNESSÄ TARPEEKSI, TOIMITTAISIN NIISTÄ SARJAKUVALEHDEN. TOINEN VAIHTOEHTO OLISI JÄRJESTÄÄ SARJAKUVISTA PIENI NÄYTTELY. LOPPUTULOKSESTA EI OLLUT VARMUUTTA, MUTTA OLI ILO NÄHDÄ, ETTÄ SARJAKUVAPAJOISSA VIIHDYTTIIN JA HALUTTIIN JATKAA.

TEEMA

SARJAKUVILLE KEKSITTIIN TEEMA, JOKA OLI "YHDESSÄ". TEEMA VALITTIIN YHTEISTYÖSSÄ KIRJASTOJEN DEMOKRATIAPROJEKTIN KANSSA.

"YHDESSÄ" OLI TEEMANA NIIN LAAJA, ETTÄ SARJAKUVIA SAATTOI OIKEASTAAN TEHDÄ MISTÄ TAHANSA ITSELLEEN TÄRKEÄSTÄ AIHEESTA. KOSKA SARJAKUVIA TEHTIIN YHDESSÄ, SAMASSA TILASSA, TEKEMINEN ITSESSÄÄN TÄYTTI KRITERIT.

TOISAALTA NIILLE, JOIDEN OLI VAIKEA VALITA SARJAKUVALLEEN IDEAA, TEEMAAN SAATTOI NOJATA. OHJAAVIA KYSYMYKSIÄ OLIVAT "MILLAISET ASIAT OVAT OLLEET VIIME AIKONA, HARRASTUKSISSASI TAI PARAISILLA ASUESSASI, TÄRKEITÄ? MISTÄ ASIASTA TOIVOISIN MUIDEN TIETÄVÄN ENEMMÄN?" JA NIIN EDELLEEN.

ENNEN KAIKKEA KOROSTIN OSALLISTUJILLE, ETTÄ OMAN IDEAN PITÄÄ OLLA ITSELLE MIELEINEN: SITÄ TODENNÄKÖISEMMIN SARJAKUVAT TULISIVAT VALMIIKSI. TAVOITTEENA OLI SAADA PARAISLAISET KÄYTTÄMÄÄN SARJAKUVAA JONKIN ITSELLEEN TÄRKEÄN KERTOMISEEN JA VERTAISTENSA NÄHTÄVÄKSI, TÄYDELLISELLÄ LUOVALLA VAPAUDELLA.

LUOVA TYÖ ON KENELLE TAHANSA HERKKÄ PROSESSI. KUNTAKUVATAITEILIJANA AJATTELIN, ETTÄ TEHTÄVÄNI ON POISTAA ESTEITÄ TEKEMISEN TIELTÄ.

OHJAAMINEN

OSA OLII "PEREHDYTYKSEN" JÄLKEEN JO ITSENÄISIÄ TEKIJÖITÄ, JOTKA SAIVAT NOPEASTI IDEANSA VALMIIKSI JA TOIVAT NE NÄYTILLE. HEILLE TARJOSIN USEIN UUSIA VÄLINEITÄ JA VINKKEJÄ TESTATTAVAKSI. EN PUUTTUNUT TEKIJÖIDEN IDEOIHIIN, OMAAN ÄÄNEEN TAI VALINTOIHIIN, ELLEIVÄT HE KYSYNEET SIITÄ ERIKSEEN.

TOISILLE TAAS OLII TÄRKEÄÄ SAADA IDEOITA SARJAKUVAA ENEMMÄN YHDESSÄ. PYRIN ENNEN KAIKKEA OLEMAAN SAATAVILLA, KANNUSTAVA JA KOROSTAMAAN SITÄ, ETTÄ JOKAINEN PAJAAN OSALLISTUVA TIESI ITSE PARHAITEN, MILTÄ OMAN SARJAKUVAN TULISI NÄYTTÄÄ.

OHJAUKSESSA NOUSIVAT ESILLE ERITYISESTI KEINOT IDEAN MUUTTAMISEKSI PAPERILLE JA TEKNINEN TOTEUTUS. ANNOIN JOKAISELLE USEIN AIKAA ESITELLÄ OMIA TÖITÄÄN.

OHJAUS OLII YHDESSÄ POHDISKELUA JA ONGELMANRATKAISUA. PIENESSÄ TYÖPAJAHUONEESSA OLII MAHDOLLISUUS TUTUSTUA IHMISIIN RAUHASSA, JOSSA JÄÄ MURTUI NOPEASTI.

MAALISKUUN LOPPUUN MENNESSÄ TYÖPAJOISSA OLI
JO HYVÄ RUTIINI. SITTEN TULI PÄÄSIÄISLOMA, JA...

LÄMPENEVÄT KELIT ALOITTIVAT MONILLA
VENEILY- JA PUUTARHAKAUDEN. KÄVIJÖIDEN
MÄÄRÄ LASKI JA ALOIN PELÄTÄ, OLINKO
VAATINUT LIIKAA PITKÄJÄNTEISYYTTÄ
SARJAKUVIEN TEKEMISEEN. TULISIVATKO
SARJAKUVAT VALMIIKSI JULKAISUA VARTEN?

HUOLENI OSOITTAUTUIVAT
TURHIKSI!

OSALLISTUJAMÄÄRÄ JOKAISESSA
TYÖPAJARYHMÄSSÄ PYSYI ALKUA
PIENEMPÄNÄ. SAIN KUITENKIN
ENEMMÄN AIKAA HUOMIOIDA
TEKIJÖITÄ HENKILÖKOHTAISESTI.

HUHTIKUUN LOPULLA NÄYTTI SILTÄ, ETTÄ SARJAKUVAA VALMISTUISI TARPEEKSI JULKAISUA VARTEN. MINULLA OLI VAIN KAKSI KUUKAUTTA AIKAA KURSSIA HOMMA KASAAN.

SAIN
TAITTAJAKSI
TURUN
SARJAKUVA-
KERHOLTA
KALLE NIEMEN

JA KÄÄNTÄJÄKSI
RALF KAURASEN
TURUN
YLIOPISTOSTA.

SARJAKUVAN PITI EHTIÄ PAINOSTA ENNEN TYÖNI LOPPUMISTA. HALUSIN EHTIÄ JÄRJESTÄMÄÄN JUHLAT KIITOKSEKSI TYÖPAJAAN OSALLISTUNEILLE.

KOSKA PROJEKTIN TAITEELLINEN TAVOITE OLI JUURI OSALLISTAMINEN, TUNTUI LOPPUSEREMONIA TODELLA TÄRKEÄLTÄ - JA HALUSIN NÄHDÄ, MILTÄ TEKIJÖISTÄ TUNTUISI PIDELLÄ OIKEAA LEHTEÄ KÄSISSÄÄN.

TEIMME OSALLISTJIEN
KANSSA SOPIMUKSEN HEIDÄN
SARJAKUVANSA
JULKAISUSTA YHTEISESSÄ
LEHDESSÄ: PROJEKTI ALKOI
LÄHESTYÄ MAALIAAN.

MITÄ LÄHEMMÄS
TOUKOKUUN
PALAUTUSPÄIVÄ ELI
DEADLINE HIIPII, SITÄ
KUNNIAHIMOISEMPI
ILMAPIIRI VALTASI
TYÖPAJAT.

OSA OLI OLLUT MUKANA JO
HELMIKUUN LOPUSTA ASTI,
MUTTA OSA HYPPÄSI
TYÖPAJOIHIN VASTA
VIIMEISILLÄ VIIKOILLA.
RIIPPUMATTA ALOITUKSESTA,
MONET TYÖSTIVÄT
SARJAKUVIA VIIMEISILLE
MINUUTEILLE ASTI.

JOTKUT HURJAT INNOSTUIVAT
JOPA TEKEMÄÄN
YLIMÄÄRÄISIÄ SIVUJA!

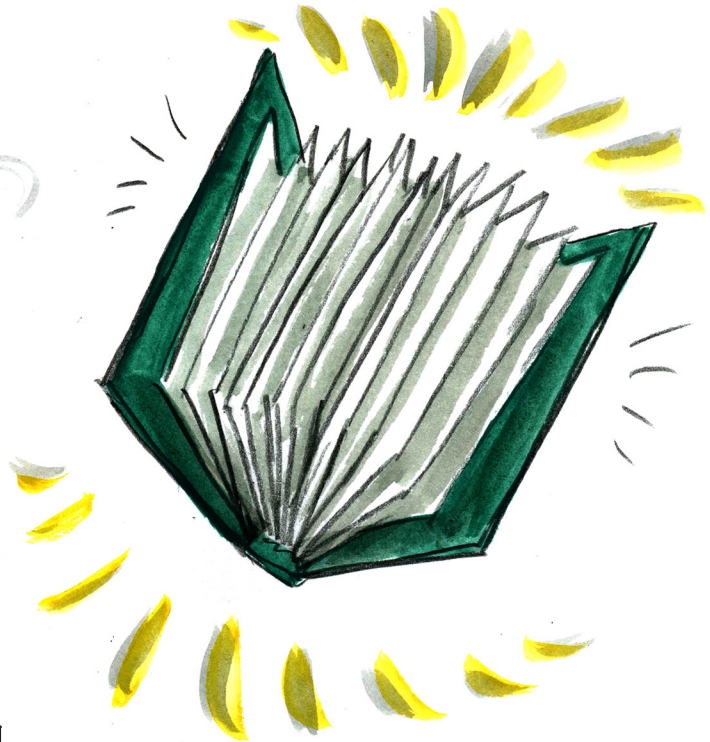
LEHDEN KOKOAMINEN

LOPULLISEN SIVUMÄÄRÄN ARVIOIMINEN ENNEN PALAUTUSPÄIVÄÄ OLI TODELLA HANKALAA.

LOPULTA SIVUJA PALAUTETTIIN LÄHES 70 - OLIN ODOTTANUT 20 SIVUA, KORKEINTAAN 30.

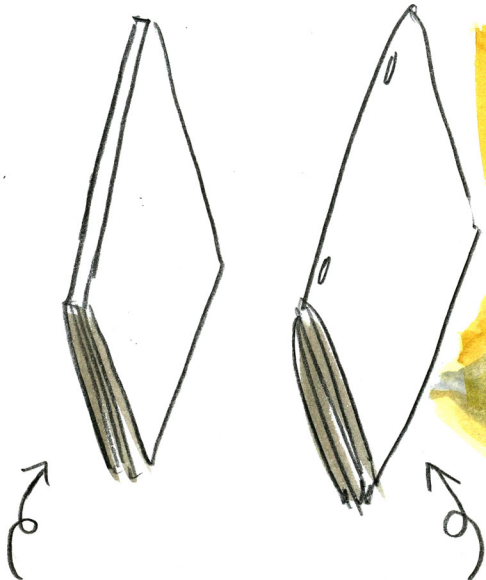

ALKUPERÄISET
PIIRROKSET
KANSIOSSA

RUNSAAMPI SIVUMÄÄRÄ OLI TIETYSTI MUKAVA ASIA, MUTTA ISOKSI PAISUNUT JULKAISU OLI VAIKEAMPI HALLITA. SIDONTATAVAN JA AIKATAULUN VUOKSI SIVUMÄÄRÄ EI SAANUT YLITTÄÄ 75:N RAJAA.

VALOKUVASKANNERI

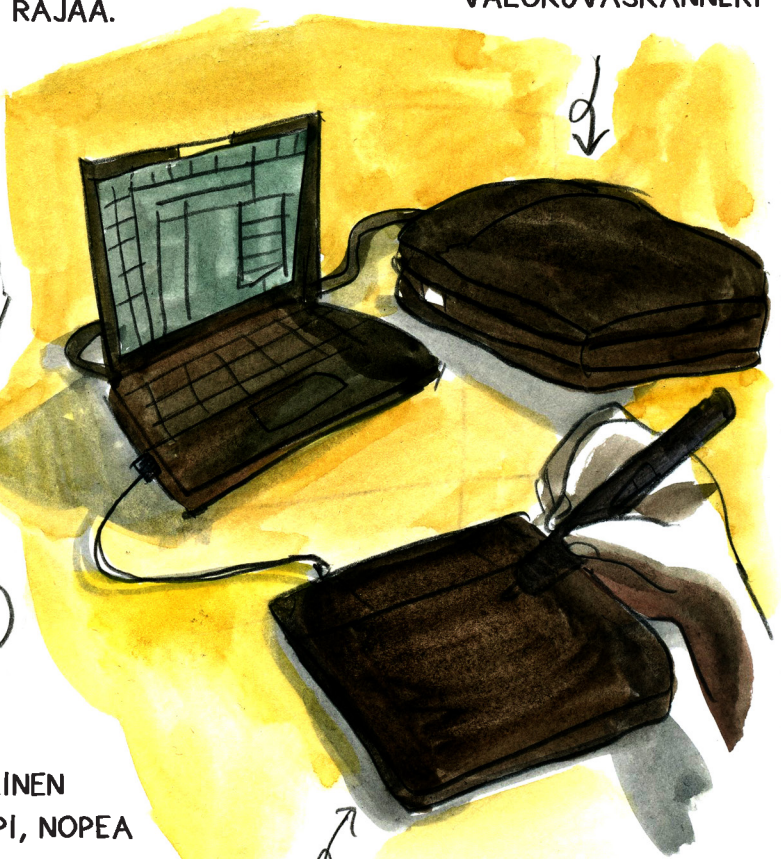

LIIMASIDONTA

- KIRJAMAINEN
- KALLIIMPI
- PAINOTALOLLE HITAAMPI TEHDÄ

NIDOTTU

- LEHTIMÄINEN
- HALVEMPI, NOPEA TEHDÄ
- SIVURAJA 75

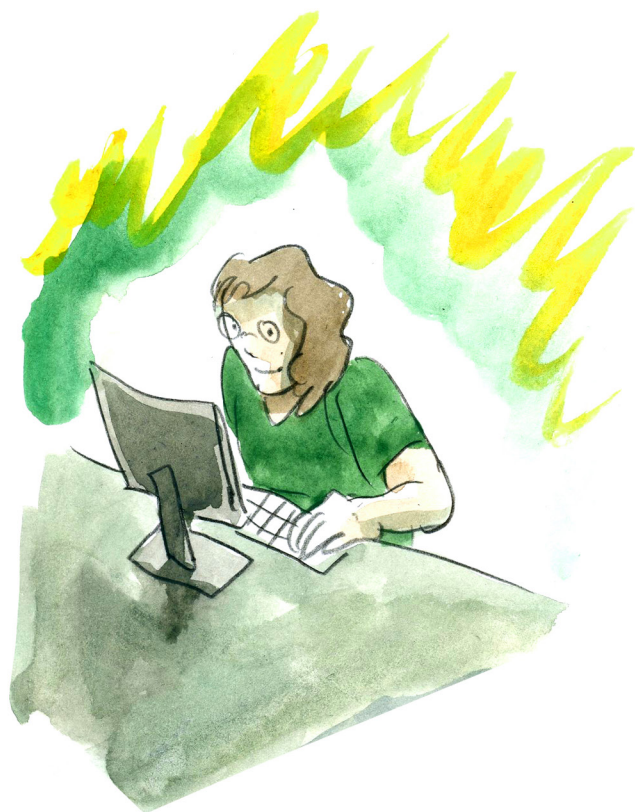

PIIRTOPÖYTÄ,
WACOM

HOIDIN SKANNAAMISEN, SIVUJEN MUOKKAAMISEN JA JULKAISUN ULKOASUN SUUNNITTELUN. KALLE HIOI ULKOASUA JA TOTEUTTI TAITON KÄYTÄNNÖSSÄ.

SAIMME PROJEKTIIN SIVUJA MYÖS KUVATAIDEKOULU KONSTILASTA.

MATERIAALIN KÄSITTELY PAINOKELPOISEKSI VEI REILUN 2,5 VIIKKOA, JONKA AIKANA TYÖTUNNIT LIPSAHTIVAT VÄLILLÄ PITKIKSI.

OLIN ONNEKAS, ETTÄ SAIN AVUKSENI TUNNOLLISEN TAITTAJAN - SAMAT SANAT KUULUVAT MYÖS KÄÄNNÖKSET TEHNEELLE KAURASELLE, JOKA KÄÄNSI TEKSTEJÄ SUOMEKSI JA RUOTSIKSI LYHYELLÄ VAROITUSAJALLA.

NIEMEN, KAURASEN JA PARAISTEN KULTTUURITIIMIN AVULLA (SEKÄ PARAISTEN KAUPUNGIN, JOKA KATTOI PAINOKULUT) LEHTI TULI VALMIIKSI. YKSIN EN OLISI SIIHEN PYSTYNYT!

JUHLAT

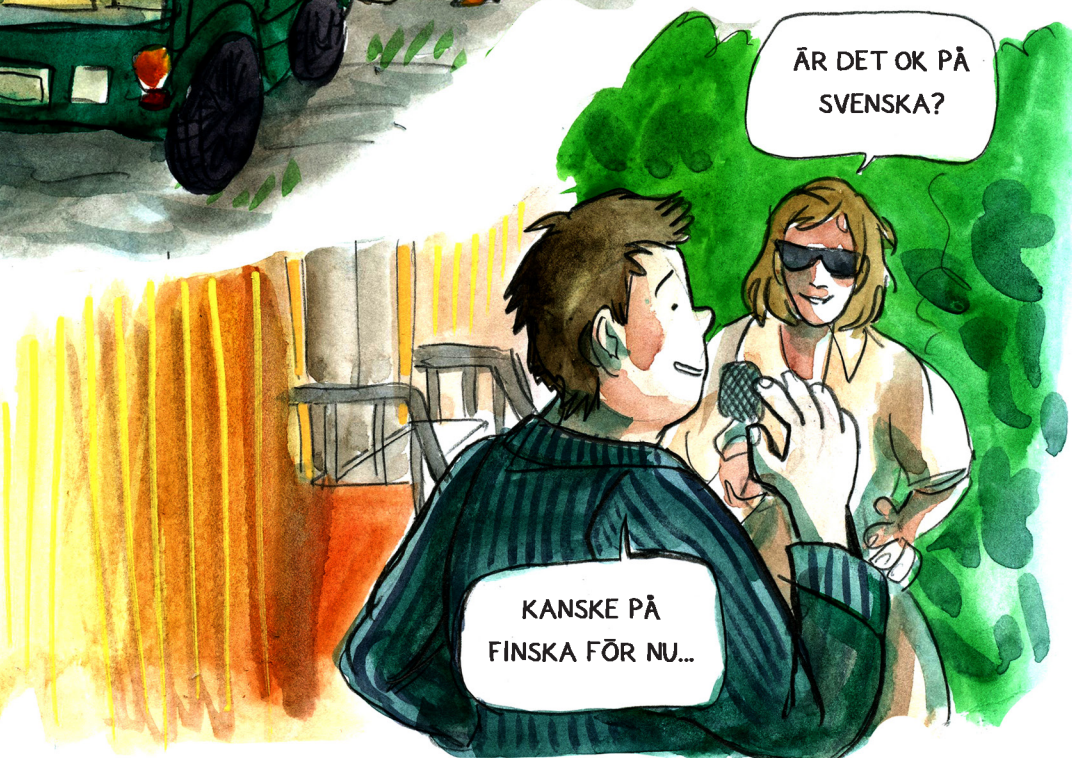
JULKAISUTILAISSUUS MUISTUTTI HIEMAN KEVÄTJUHLAA, JOSSA KAIKKI KEVÄÄN TYÖPAJARYHMÄT SAATOIVAT KOHDATA TOISENSA.

JUHLAT PIDETTIIN JUHANNUKSEN JÄLKEEN ANKKURITALON PIHASSA. ANN-SOFIE AUTTOI YSTÄVÄLLISESTI JÄRJESTELYISSÄ, MINKÄ LISÄKSI PAIKALLA ESIINTYI TYÖPAJAAN OSALLISTUNUT MUUSIKKO.

JUHLISSA IHASTELTIIN VASTA PAINOSTA SAATUJA LEHTIÄ, JOITA KAIKKI SAIVAT OTTAA MUKAANSA. PUHEITA PIDETTIIN, JA PAIKALLISMEDIATKIN HUOMIOIVAT TAPAHTUMAN.

KUTSU JULKISTAMISTILAISUUTEEN OLI ENSISIJAISESTI TYÖPAJAAN OSALLISTUNEILLE JA HEIDÄN LÄHEISILLEEN, MUTTA AVOIMEEN TILAISUUTEEN SAAPUI MUITAKIN. TUNNELMA MUODOSTUI VILPITTÖMÄSTÄ ILOSTA SEN ÄÄRELLÄ, MITEN PALJON OLIMME SAANEET YHDESSÄ AIKAAN.

VAIKKA TYÖPAJAT OLIVAT LOPPUNEET VAIN KUUKAUSI AIEMMIN, ILMASSA OLI JÄLLENNÄKEMISEN TUNTUA. KEVÄT HUIPENTUI KEMUIHIN SIINÄ MÄÄRIN, ETTÄ YMMÄRSIN TEHNEENI TOISTAISEKSI MERKITYKSELLISIMMÄN TYÖNI PARAISILLA.

LEHDET JAETTIIN ILMAISIKSI
PARAISLAISLLE SEKÄ MUUALLE
SUOMEEN. OSA LEHDEN
SARJAKUVISTA ILMESTYI MYÖS
PARAISTEN KUULUTUKSET
-SANOMALEHDESSÄ KESÄLLÄ 2023.

JOSPA OLEN NYT
VÄHÄN ENEMMÄN
PARAISLAINEN.

SITÄHÄN TULI
OIKEAN NÄKÖINEN
LEHTI!

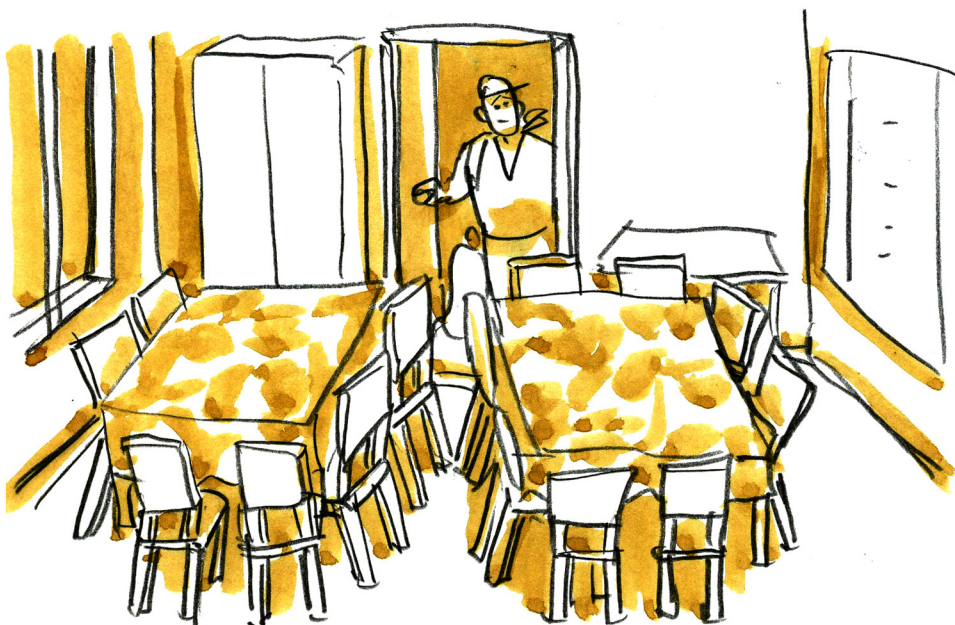
LOPUKSI

ON MAHDOTONTA NIMETÄ VAIN YHTÄ ASIAA, JONKA ANSIOSTA PROJEKTI ONNISTUI.

NOSTAISIN TÄRKEINÄ ASIOINA KUITENKIN PARAISLAISTEN AVOIMEN MIELEN, AVULIAAT TYÖKAVERIT, TUKIVERKON PAIKAN PÄÄLLÄ, TARKAN SUUNNITTELUN SEKÄ SELKEÄN TAVOITTEEN, JOKA OLI IHMISTEN OSALLISTAMINEN.

TOKI JONKIN VERRAN MUKANA ON MYÖS SARJAKUVAN VETOVOIMAA!

PARAISISTA JÄÄ TODELLA HYVÄT MUISTOT. TOIVON PALAAVANI SINNE VIELÄ USEIN.

PROJEKTI POIKI UUSIA
TYÖTARJOUKSIDA JONKIN VERRAN -
PÄÄASIASSA TYÖPAJOJEN
PITÄMISTÄ VARSINAIS-SUOMEN
ALUEELLA. OLEN MYÖS JATKANUT
KUNTAKUVATAITEILIJAN TYÖTÄ
TURUN AMMATTIKORKEAKOULUN
KAMPUKSELLA TÄMÄN
SELOSTUKSEN PARISSA.

VAIKKA PIDIN TYÖSTÄ
PARAISILLA KOVASTI, VAPAANA
TAITEILIJANA
TYÖSKENTELEMISTÄ SE EI OLE
HELPOTTANUT. KUITENKIN
LUKUISAT IHMISKOHTAAMISET
JA PROJEKTIHALLINNASTA
SAAMANI KOKEMUS ON TEHNYT
MUIDEN TYÖPAJOJEN
PITÄMISESTÄ LUONTEVAMPAA.

KOSKA PARAISTEN TYÖPAJAAN
OSALLISTUNEISTA SUURIN OSA EI ITSE
TYÖSKENNELLYT LUOVALLA ALALLA,
SAIN HEILTÄ KORVAAMATONTA
NÄKEMYSTÄ LUOVUUDESTA JA TAITEEN
KOKEMISESTA. SE ON TEHNYT MINUSTA
PAREMMAN MYÖS TAITEEN KATSOJANA
JA PALAUTTEEN ANTAJANA.

MITÄ SUURIMMAT KIITOKSET KAIKILLE SARJAKUVATYÖPAJOIHIN PIENESTI
TAI ISOSTI OSALLISTUNEILLE. KIITOS MYÖS TURUN
AMMATTIKORKEAKOULULLE TÄMÄN JULKAISUN MAHDOLLISTAMISESTA.

ANKARHUSETS SERIEVERKSTAD – ANKKURITALON SARJAKUVAPAJA
-LEHDEN VOI LUKEA OSOITTEESTA: <https://www.pargas.fi/fi/ankkuritalon-sarjakuvapaja>

SIIRI VILJAKKA 2023-2024

COMIC MAKING
 YOUR STORY - WRITE
 IT, TELL THEM TO OTHERS!
 FINDING THE IDEA
 + PAPER
 (HOW TO FIND?)
 FINISHING
 COLOURS, WATERCOLOURS,
 COLLAGE YOUR WAY!
 (WILL HELP)
 AS
 ONLINE
 WEEK OF MAY
 (5.2023) &

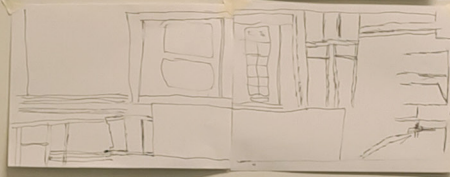
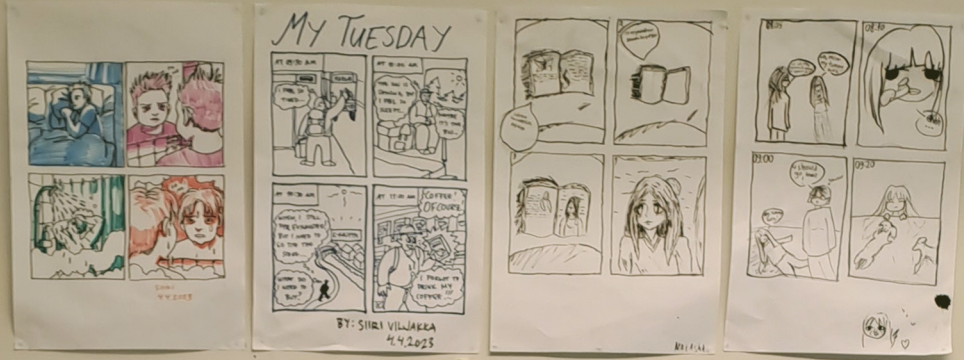
MIHDESSÄ ^{omakuvien}
 1-5 - sivua (A4)
 - IDEA VAPAA esim
 - Situaatio on riittävä
 - Hahmot, jotka ovat hyvin
 tunnettuja
 - Ensimmäinen/alku/
 hahmo hahmoiksi
 - Hahmojen Parhaat/parhaat
 hahmoitetaan...

TYÖVUOROT (esim)
 KIRJONNAN IDEOITA
 (esim. maalaus, (ei kuitenkaan
 kukaan))
 Luovaksi kysymys - kysymys
 kysymykset

VIIKKEISTELY
 - TILIN VAIHTAMINEN
 KÄYTTÖ - TILIN VAIHTAMINEN
 - SIIRI JÄSEN IDEOISSA
 TILIN VAIHTAMINEN
 DL - TOUKOKUUN VAIHTAMINEN

PAHVI
KARTONG

Tekstivastine

Siiri Viljakka

Onnistuneen sarjakuvapajan salaisuudet – kuntakuvataiteilijana Paraisilla

Turun AMK

Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 169

Kuntakuvataiteilija – kuvataiteen ammattilaiset kuntien kehittäjinä -hankeeseen liittyvä julkaisu. Sarjakuvatyöpajoissa olivat mukana Paraisten kaupunki – kulttuuri, Paraisten kirjasto, Kirjastojen demokratiahanke, Toimintakeskus Kiikari, Paraisten Nuorten paja Aktiva, Turunmaan Kuvataidekoulu KonsTila, Saaristo ilman rajoja -yhdistys ja Turun Sarjakuvakerho.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 169

Turun ammattikorkeakoulu

Turku 2024

Tekstit, graafinen suunnittelu, kuvitus ja taitto: Siiri Viljakka

Valokuvat: Siiri Viljakka ja Niina Suominen

ISBN 978-952-216-870-2 (pdf)

ISSN 1796-9972 (elektroninen)

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-216-870-2>

Turun AMK:n sarjajulkaisut: turkuamk.fi/julkaisut

Tämän julkaisun kuvituksissa näkyvät ihmiset eivät kuvasta todellisia henkilöitä, ellen mainitse heitä tekstissä nimeltä. Kuvituksien miljöö pohjautuu Paraisille. Sivulla näkyvät valokuvat ovat minun ja kuvataiteilija Niina Suomisen ottamia Paraisilta kevään 2023 aikana.

Alkusanat

Tammikuussa 2023 Turun ammattikorkeakoulu etsi Paraisille ja Nauvoon kuvataiteilijoita viiden kuukauden työjaksolle. Työ oli osa opetus- ja kulttuuriministeriön sekä useamman korkeakoulun kuntakuvataiteilijahanketta, jossa muun muassa haluttiin selvittää, löytyisikö kuvataiteilijoille pieniltä paikkakunnilta oma työtehtävä tai rooli täytettäväksi.

En heti keksinyt, millaisen projektin voisin tarjota Paraisille. Paikkakin oli minulle ennestään melko vieras. Olin kuitenkin opettanut sarjakuvailmaisua erilaisille ryhmille sekä tehnyt sarjakuvakirjoja, joiden ansiosta uskoin kannuksieni riittävän pestiin.

Uskon kaikkien hyötyvän siitä, että näemme vertaisiemme kuvauksia maailmasta. Siihen sarjakuva on monella tapaa oivallinen keino. Ideani oli järjestää ilmaisia sarjakuvapajoja Paraisilla ja saada paikalliset käyttämään sarjakuvia omien tarinoidensa kertomiseen. Inspiraationa idealle toimivat lehdet ja kirjat, joissa on julkaistu mm. lasten, nuorten tai turvapaikanhakijoiden teoksia. Minua ovat puhutelleet World Comics Finland -hanke, Kutikuti ry:n työ vaihtoehtosarjakuvien parissa sekä lapsuuteni sarjakuvien fanipostisivut, jotka toimivat esiteini-ikäisten piirrosten taidegalleriana.

Ideastani pidettiin ja aloitin työt helmikuussa 2023. Samaan aikaan tehtävässä aloitti myös kuvataiteilija ja animaattori Niina Suominen, joka työskenteli pääasiallisesti Nauvon puolella, mutta oli hankkekollegana ja projektissa tukena. Sarjakuvapajoista muodostui yhteisötaideprojekti, johon osallistui

kaikenikäisiä paraislaisia monenlaisista taustoista ja elämäntilanteista. Tarjosimme työpajoihin osallistuville mahdollisuuden tehdä rauhassa ja ohjatusti oma sarjakuva, joka lopulta julkaistiin sarjakuva-lehdessä.

Viiden kuukauden mittainen pesti muodostui yhdeksi tärkeimmistä asioista, joita olen saanut ammatillisesti tehdä. Projektissa onnistui moni asia, mikä teki työn tekemisestä sujuvaa. Palasin kuntakuvataiteilijan pestiin loppuvuodesta 2024 piirtämään ja kirjoittamaan tätä julkaisua, jossa käyn läpi työn vaiheita ja puitteita. Tarkoitukseni on jakaa tietoa niille, jotka haluavat toteuttaa vastaavanlaisen projektin itse sekä mahdollisille järjestäjille, rahoittajille ja työnantajille niistä elementeistä, joilla sarjakuvatyöpajat saadaan onnistumaan.

Siiri Viljakka

Turussa tammikuussa 2024

Miksi sarjakuvapajoja?

Yksi kuntakuvataiteilijan työtehtävistä oli ”paikallisten osallistaminen taiteen keinoin”. Sarjakuva sopi mielestäni tarkoitukseen hyvin, sillä yksi sen hienouksista on saavutettavuus usealla tavalla. Lisäksi monille suomalaisille sarjakuva on tuttu ja arkinen taidemuoto.

Kuvan ja sanan yhdistelmä on monille helpompi ymmärtää kuin teksti tai kuva yksinään. Kuvakerronta voi auttaa ylittämään jopa kielimuureja.

Tarinan lukeminen ja kertominen vaatii toisen ihmisen näkökulmaan asettumista, mikä kehittää sosiaalisia taitoja.

- On noita Akkareita luettu.
- Fingerpori!
- Kalle Anka!
- Pahkasika!
- Tintit!
- Oon mä mangaa lukenu.
- Korkkarit ja Hopeanuoli nuorena.
- Mä luen Instasta sarjiksia.

Sarjakuvien tekemiseen ei tarvita kummoista piirustustaitoa eikä kirjoittaminenkaan ei ole välttämätöntä. Suunnittelin työpajat sopiviksi myös sellaisille, joilla ei olisi mitään ennako-osaamista tai tietoa sarjakuvista.

Simppeleiden sarjakuvien tekoon ei tarvita kalliita materiaaleja. Alkuun pääsin pikkubudjetilla, virastotalosta ja kauniisti pyytämällä saaduilla suttupapereilla. Työtilalta vaadin pyörätuoliesteettömyyttä, valoa, kunnon pöytätaasoja ja osallistujamäärälle riittävän määrän tuoleja.

Kuvan välineet:

1. Kopio- ja suttupaperit
2. Tyydyttävässä kunnossa olevat lyijykynät ja tussit
3. Pyyhekumit ja teroittimet
4. Pöytäliina suojaksi

Suomessa on melko hyvin järjestäytynyt sarjakuvakulttuuri, jonka tekijät ovat luoneet tarjolle paljon ilmaista materiaalia. Hyödynsin työpajoissa harjoituksia Suomen sarjakuvaseuran ja Maailman sarjakuvat ry:n sivuilta. Lisäksi esittelin ilmaista ”Kuti”-lehteä, jonka takana toimiva Kutikuti ry on julkaissut vaihtoehtosarjakuvaa Suomessa jo vuodesta 2005 asti (ja tehnyt paljon muuta).

Kun ohjaan sarjakuvapajoja, osaan jo odottaa, että suurin osa tuntee sarjakuvat ennen kaikkea sanomalehtien takasivuilta tai Aku Ankasta. Niinpä ensi töikseni esittelen osallistujille, mitä kaikkea muutakin sarjakuvat voivat olla.

Murtamalla ennakkokäsityksiä siitä, miltä sarjakuvien tulisi näyttää, monien tuntuu olevan helpompaa kertoa omia tarinoitaan. Myös ”en mä osaa piirtää”-lausahdukset vähenevät merkittävästi.

Mainitsin aiemmin, että tarinoiden parissa puuhailu kehittää sosiaalisia taitoja. Minulle se oli myös Paraisten sarjakuvapajojen taiteellinen tavoite.

Hankkeen kannalta ei ollut tarpeen saada mitään fyysistä teosta valmiiksi. Oma roolini oli tuoda ihmisiä yhteen ja opastaa heidät työpajoissa ilmaisemaan itseään sarjakuvilla.

Oikeastaan työpajoissa syntyvä kanssakäyminen ja ajatukset olivat itsessään teos, taidetta, joka työpajoissa tapahtui. Ihmiskohtaamiset itsessään riittivät todistamaan, että projekti onnistui tavoitteessaan: osallistamisessa.

Työpajoilla oli kuitenkin myös toissijainen tavoite, joka osoittautui odottamaani tärkeämmäksi.

- Tämä sarjakuva kertoo, kun minä olin täällä kersana.
- Tämä tarina tuntista on liikuttava.
- Täällä Paraisilla oli viimeksi niin kaunis kevät, että sunttikin oli erityisen komea.
- Milloinka näiden pitää olla valmiita?
- Miten piirrän jäniksen?
- Mun on jo valmis!

Olin alusta asti suunnitellut, että mikäli tarpeeksi moni osallistuja vain innostuisi, voisimme toteuttaa työpajoissa syntyvistä sarjakuvista julkaisun – sarjakuvalehden.

Viimeistellyn sarjakuvan tekeminen vaatisi osallistujilta sitoutumista ja minulle järjestelemistä. Sellaisen valmistuminen oli viiden kuukauden matka, joka sisälsi paljon suunnittelemista ja keskittynyttä työskentelyä – ja osoittautui projektin palkitsevimaksi osuudeksi.

Järjestelyt

En alussa tiennyt paraislaisista juuri mitään: millaisille ryhmille sarjakuvapajoja tulisin järjestämään? Kuinka monelle? Mistä lähtökohdista, mihin aikaan päivästä, kuinka pitkäksi aikaa? Ja ennen kaikkea: missä? Ihan ensimmäiseksi suuntasinkin Paraisille tutustumaan paikkoihin, mummokärry täynnä sarjakuvia.

Yhteyshenkilöt

Parainen oli tulooni oivallisesti valmistautunut. Sain avuksi kulttuuripäällikkö Ann-Sofie Isakssonin, joka oli jo alustavasti selvittänyt mahdollisia ryhmiä ja ihmisiä projektiin.

Pian tapasinkin kirjaston demokratiahankkeen työntekijän Anne Pelkosen, joka auttoi työpajoissa alkuun lähes joka saralla.

Paikallisina Ann-Sofie ja Anne tunsivat pienen kaupungin ihmiset, yhteisöt ja kuviot. Heidän ansiotaan projekti pyrähti nopeasti liikkeelle. Puhelin piti tietenkin ottaa omaan käteen ja sähköposti lauloi lakkaamatta, mutta kommunikointi sujui hyvin jouhevasti, koska tutut hahmot olivat esitelleet ideani paikallisille pian palaveriemme jälkeen.

Keväällä alkavia työpajoja sovittiin alustavasti viisi ja ne perustuivat kaikki vapaaehtoiseen paikalla-oloon. Teimme kovasti töitä Annen sekä kulttuuritiimin kanssa, että tavoittaisimme mahdollisimman monta osallistujaa, jotka uskaltaisivat käydä työpajassa edes kerran.

Kerroimme työpajoista sähköpostitse, mainoksilla ja somessa. Oma osuuteni oli tekstien kirjoittaminen, kuvituskuvien tekeminen ja taitto.

Sain ruotsin käännöksiin ja tulostamiseen korvaamatonta apua, jota ilman tietoa työpajoista tuskin olisi levinnyt kovin laajalle.

Tiedottaminen jatkui pitkin kevättä, mutta ensimmäinen rummutus oli kaikista tärkein.

Tilat

Ankkuritalo on suuri puutalo aivan Paraisten keskustassa. Isaksson järjesti rakennuksesta kaksi huonetta hankkeen käyttöön kevään ajaksi. Talo oli remontoitu, melko hyvin saavutettava, valoisa, tilava, keskeisellä sijainnilla ja paraislaisille tuttu.

Ovet olivat päivisin auki ja kotoisa puutalotunnelma teki paikasta epämuodollisen ja helpon lähestyä.

Tiloissa oli myös opetusta, keramiikkapaja ja muuta taidetoimintaa.

Työn näkökulmasta en olisi voinut toivoa parempaa tilaa, joka jopa siivottiin kerran viikossa. Omaksi huolehdittavakseni jäi perussiisteys ja kahvinkeitto.

Materiaalit

Tulostinroskiksesta löytyvää paperia kannattaa hyödyntää improsarjakuviin ja suttupaperiksi.

Alkuun tosiaan pääsee halvoillakin välineillä. Kallista paperia ei tarvita, koska harjoituksia piirretään nopeasti huopatusseilla sekä lyijykynillä ja puuväreillä.

Luonnospaperiksi käyvät myös A4- ja A3-kokoiset kopiopaperit.

Hieman viimeistellymmän jäljen tuottamiseenkaan ei onneksi tarvita isoja investointeja, vaikka hyvät tussit, paperit ja muut välineet maksavatkin enemmän.

Työpajoissa monille oli elämys päästä kokeilemaan tussiteriä, mustetta, sivellintusseja, vesivärejä – välineitä, jotka herättivät piirroksen eloon. Välineiden hankinta erikoisliikkeestä siis kannatti.

Kaiken kukkuraksi Paraisilta löytyi hylätty, mutta toimiva vanha valopöytä, joka kannettiin työpajahuoneeseen! Pääsin näyttämään monille tussiviimeistelyä sen avulla. En siis jättäisi työpajoja vain vaatimattomien välineiden varaan, jos vain mahdollista.

Karkea hankintalista välineisiin

Luonnosteluun:

- kopiopaperi
- suttupaperi
- lyijykyniä HB
- pyyhekumeja
- terottimia
- huopakyniä, etenkin mustia

Viimeistelyyn:

- vähintään 200 g paksua sileää paperia, 300g paras
- keinokuitusiveltimiä, eri kokoisia
- Indian Ink ja tuubiguassivärejä (valkoista korjauksiin)
- Nikkon G-teriä ja varsia
- alkoholitusseja
- puuvärejä
- viivoittimia – kuitukärkikyniä (kuten Micron).

Lisäksi:

- rättejä pyyhkimiseen
- lasipurkkeja musteelle ja vesiväreille
- puikkoliimaa, paperisuikaleita ja vanhoja lehtiä kollaasisarjakuviin.

Työpajat

Valmisteluihin ehti upota vain kuukausi, jonka jälkeen työpajat lähtivät rullaamaan maaliskuussa.

Lisäksi pidin ovia auki pari tuntia torstaisin niin, että työpajaan saattoi osallistua kuka tahansa.

- Oletteko lukeneet sarjiksia aiemmin?
- Joo! Aku Ankkaa ainakin...
- Noni! Hyvä!

Reissasin noin tunnin matkan edestakaisin Paraisille kahdesti viikossa. Pidin tahdistista, vaikka päivät venyivätkin välillä todella pitkiksi.

Työpajojen alussa osallistujien korkea määrä pääsi hieman yllättämään.

Rakensin alun ohjelman harjoituksista, improvisoiduista sarjakuvista ja esimerkkisarjakuvien selailuisista.

- Mahtuuko vielä?
- Haen lisää tuoleja!
- Vain minuutti aikaa piirtää sarjis!

Koska paikallaolo perustui vapaaehtoisuuteen, moni jätti ensi kerran jälkeen kesken. Kuitenkin lähes puolet aloittaneista jatkoi paikalle tulemista joka viikko!

- Ei tää ehkä ole mun juttu...

Ensimmäisen työpajakuukauden aikana kävin osallistujien kanssa läpi sarjakuvan perusteita. Ne, joilla riitti innostusta ja aikaa, aloittivat oman 1–5-sivuisen sarjakuvatarinansa tekemisen. Sovimme projektiin omistautuneiden kanssa työpajojen jatkumisesta toukokuun loppuun asti.

Mikäli sarjakuvia valmistuisi toukokuun loppuun mennessä tarpeeksi, toimittaisin niistä sarjakuvalehden. Toinen vaihtoehto olisi järjestää sarjakuvista pieni näyttely. Lopputuloksesta ei ollut varmuutta, mutta oli ilo nähdä, että sarjakuvapajoissa viihdyttiin ja haluttiin jatkaa.

Teema

Sarjakuville keksittiin teema, joka oli ”yhdessä”. Teema valittiin yhteistyössä kirjastojen demokratiaprojektin kanssa.

”Yhdessä” oli teemana niin laaja, että sarjakuvia saattoi oikeastaan tehdä mistä tahansa itselleen tärkeästä aiheesta. Koska sarjakuvia tehtiin yhdessä, samassa tilassa, tekeminen itsessään täytti kriteerit.

Toisaalta niille, joiden oli vaikea valita sarjakuvallenne ideaa, teemaan saattoi nojata. Ohjaavia kysymyksiä olivat ”Millaiset asiat ovat olleet viime aikoina, harrastuksissasi tai Paraisilla asuessasi, tärkeitä? Mistä asiasta toivoisin muiden tietävän enemmän?” ja niin edelleen.

Ennen kaikkea korostin osallistujille, että oman idean pitää olla itselle mieleinen: sitä todennäköisemmin sarjakuvat tulisivat valmiiksi. Tavoitteena oli saada paraislaiset käyttämään sarjakuvaa jonkin itselleen tärkeän kertomiseen ja vertaistensa nähtäväksi, täydellisellä luovalla vapaudella.

Luova työ on kenelle tahansa herkkä prosessi. Kuntakuvataiteilijana ajattelin, että tehtäväni on poistaa esteitä tekemisen tieltä.

Ohjaaminen

Osa oli ”perehdytyksen” jälkeen jo itsenäisiä tekijöitä, jotka saivat nopeasti ideansa valmiiksi ja toivat ne näyttille. Heille tarjosin usein uusia välineitä ja vinkkejä testattavaksi. En puuttunut tekijöiden ideoihin, omaan ääneen tai valintoihin, elleivät he kysyneet siitä erikseen. Toisille taas oli tärkeämpää saada ideoida sarjakuvaa enemmän yhdessä. Pysin ennen kaikkea olemaan saatavilla, kannustava ja korostamaan sitä, että jokainen pajaan osallistuva tiesi itse parhaiten, miltä oman sarjakuvan tulisi näyttää.

- Oho, 5 sivua!
- Tein nämä kotona.

Ohjauksessa nousivat esille erityisesti keinot idean muuttamiseksi paperille ja tekninen toteutus. Anonin jokaiselle usein aikaa esitellä omia töitään.

Ohjaus oli yhdessä pohdiskelua ja ongelmanratkaisua. Pienessä työpajahuoneessa oli mahdollisuus tutustua ihmisiin rauhassa, jossa jää murtui nopeasti.

- Idea olis tällai.
- Miten haluat kertoa?
- Ehkä tällai?
- Kokeile sitä, joo - ja huomioi tämä.

Maaliskuun loppuun mennessä työpajoissa oli jo hyvä rutiini. Sitten tuli pääsiäisloma, ja...
...missä kaikki ovat?

Lämpenevät kelit aloittivat monilla veneily-, puutarhakauden. Kävijöiden määrä laski ja aloin pelätä, olinko vaatinut liikaa pitkäjänteisyyttä sarjakuvien tekemiseen. Tulisivatko sarjakuvat valmiiksi julkaisua varten?

Huoleni osoittautuivat turhiksi!

- Förlåt för att jag är sen.
- Hallå där!

Osallistujamäärä jokaisessa työpajaryhmässä pysyi alkua pienempänä. Sain kuitenkin enemmän aikaa huomioida tekijöitä henkilökohtaisesti.

- Tekstausta voisi tummentaa, jotta se erottuu paremmin.
- Alkoholitussin kanssa kannattaa käyttää sileää paperia.
- Entäs vesiväripaperi?
- Sopii paremmin musteelle, tussit se imee kuiviin.
- Miten mä piirrän tämän?
- Kokeilepa tämmöistä tapaa.
- Ei se näytä siltä mitä halusin.
- Siitä saa hyvin selvää, mikä on tärkeintä!
- Kokeilin järjestää kuvia kuten ehdotit.

Huhtikuun lopulla näytti siltä, että sarjakuvaa valmistuisi tarpeeksi julkaisua varten. Minulla oli vain kaksi kuukautta aikaa kursia homma kasaan.

Sain taittajaksi Kalle Niemen Turun sarjakuva -kerhosta.

Sain taittajaksi Turun sarjakuva- kerholta Kalle Niemen

Ja kääntäjäksi Ralf Kaurasen Turun yliopistosta.

Sarjakuvan piti ehtiä painosta ennen työni loppumista. Halusin ehtiä järjestämään juhlat kiitokseksi työpajaan osallistuneille.

Koska projektin taiteellinen tavoite oli juuri osallistaminen, tuntui loppuseremonia todella tärkeältä – ja halusin nähdä, miltä tekijöistä tuntuisi pidellä oikeaa lehteä käsissään.

Teimme osallistujien kanssa sopimuksen heidän sarjakuvansa julkaisusta yhteisessä lehdessä: projekti alkoi lähestyä maaliaan.

Mitä lähemmäs toukokuun palautuspäivä eli deadline hiipi, sitä kunnianhimoisempi ilmapiiri valtasi työpajat.

Osa oli ollut mukana jo helmikuun lopusta asti, mutta osa hyppäsi työpajoihin vasta viimeisillä viikoilla. Riippumatta aloituksesta, monet työstivät sarjakuvia viimeisille minuuteille asti. Jotkut hurjat innostuivat jopa tekemään ylimääräisiä sivuja!

Lehden kokoaminen

Lopullisen sivumäärän arvioiminen ennen palautuspäivää oli todella hankalaa.

Lopulta sivuja palautettiin lähes 70 – olin odottanut 20 sivua, korkeintaan 30.

Isompi sivumäärä oli tietysti mukava asia, mutta isoksi paisunut julkaisu oli vaikeampi hallita. Myöskään painotavan ja aikataulun vuoksi sivumäärä ei saanut ylittää 75 rajaa.

Liimasidonta:

- kirjamainen
- kalliimpi
- painotalolle hitaampi tehdä.

Nidottu:

- lehtimäinen
- halvempi, nopea tehdä
- sivuraja 75.
- Valokuvaskanneri
- Piirtopöytä Wacom

Hoidin skannaamisen, sivujen muokkaamisen ja julkaisun ulkoasun suunnittelun. Kalle hioi ulkoasua ja toteutti taiton käytännössä.

- Jatkan taas hommia.
- Kävithän ulkona välillä?
- Toki toki.

Saimme projektiin sivuja myös Kuvataidekoulu KonsTilasta.

Materiaalin käsittely painokelpoiseksi vei reilun 2,5 viikkoa, jonka aikana työtunnit lipsahdivat välillä pitkiä.

Olin onnekas, että sain avukseni tunnollisen taittajan – samat sanat kuluvat myös käännökset tehneelle Kauraselle, joka käänsi tekstejä suomeksi ja ruotsiksi lyhyellä varoitusajalla.

Niemen, Kaurasen ja Paraisten kulttuuritiimin avulla (sekä Paraisten kaupungin, joka kattoi painokulut) lehti tuli valmiiksi – yksin en olisi siihen pystynyt!

Juhlat

Julkaisutilaisuus muistutti hieman kevätjuhlaa, jossa kaikki kevään työpajaryhmät saattoivat kohdata toisensa.

Juhlat pidettiin juhannuksen jälkeen ankkuritalon pihassa. Ann-Sofie auttoi ystävällisesti järjestelyissä, jonka lisäksi paikalla esiintyi työpajaan osallistunut muusikko.

Juhlissa ihasteltiin vasta painosta saatuja lehtiä, joita kaikki saivat ottaa mukaansa. Puheita pidettiin ja paikallismediatkin huomioivat tapahtuman.

Är det ok på svenska?
Kanske på finska för nu...

Kutsu julkistamistilaisuuteen oli ensisijaisesti työpajaan osallistuneille ja heidän läheisilleen, mutta avoimeen tilaisuuteen saapui muitakin. Tunnelma muodostui vilpittömästä ilosta sen äärellä, miten paljon olimme saaneet yhdessä aikaan.

Vaikka työpajat olivat loppuneet vain kuukausi aiemmin, ilmassa oli jälleennäkemisen tuntua. Kevät huipentui kemuihin siinä määrin, että ymmärsin tehneeni toistaiseksi merkityksellisimmän työni Paraisilla.

Lehdet jaettiin ilmaiseksi paraislaisille ja levitettiin muualle Suomeen. Osa lehden sarjakuvista ilmestyi myös Paraisten Kuulutukset -sanomalehdessä kesällä 2023.

- Jospa olen nyt vähän enemmän paraislainen.
- Sitähän tuli oikean näköinen lehti!

Lopuksi

On mahdotonta nimetä vain yhtä asiaa, jonka ansiosta projekti onnistui.

Nostaisin tärkeinä asioina kuitenkin paraislaisten avoimen mielen, avuliaat työkaverit, tukiverkon paikan päällä, tarkan suunnittelun sekä selkeän tavoitteen, joka oli ihmisten osallistaminen.

Toki jonkin verran mukana on myös sarjakuvan vetovoimaa!

Paraisista jää todella hyvät muistot ja toivonkin palaavani sinne vielä usein.

Projekti poiki uusia työtarjouksia jonkin verran – pääasiassa työpajojen pitämistä Varsinais-Suomen alueella. Olen myös jatkanut kuntakuvataiteilijan työtä Turun ammattikorkeakoulun kampuksella tämän selostuksen parissa.

Vaikka pidin työstä Paraisilla kovasti, vapaana taiteilijana työskentelemistä se ei ole helpottanut. Kuitenkin lukuisat ihmiskohtaukset ja projektinhallinnasta saamani kokemus on tehnyt muiden työpajojen pitämisestä luontevampaa.

Koska Paraisten työpajaan osallistuneista suurin osa ei itse työskennellyt luovalla alalla, sain heiltä korvaamatonta näkemystä luovuudesta ja taiteen kokemisesta. Se on tehnyt minusta paremman myös taiteen katsojana ja palautteen antajana.

Mitä suurimmat kiitokset kaikille sarjakuvatyöpajoihin pienesti tai isosti osallistuneille. Kiitos myös Turun ammattikorkeakoululle tämän julkaisun mahdollistamisesta. Ankarhusets serieverkstad – Ankkuritalon sarjakuvapaja -lehden voi lukea osoitteesta: <https://www.pargas.fi/fi/ankkuritalon-sarjakuvapaja>

Siiri Viljakka 2023–2024